

BELGIJA

/Referat pri geografiji/

1. Osebna izkaznica

Ime države: Kraljevina Belgija

Koninkrijk België (nizozemsko)

Royaume de Belgique (francosko)

Površina (v km²): 30.510**Časovni pas:** sr.evr.čas + 0**Glavno mesto:** Bruselj, Brussel / Bruxelles(990.000preb.)**Število prebivalcev (v mio):** 10.0**BDP(1996):** 204.8 milijard \$ **BDP na prebivalca:** 20.300 \$ (23.440 EUR)**Inflacija(1996):** 2.1 % **Nezaposlenost:** 14.0 % **Realna rast BDP(1996):** 1.4 %**Poraba energije/prebivalca:** 7020 KWh**Politični sistem:** ustavna monarhija**Uradni jezik:** francoski, flamski(=nizozemski), nemški**Denarna enota :**belgijski frank in euro**Dolžina morske meje:** 66km

2. Splošno

Belgija je ena od držav **Beneluksa**, kamor spadata še Nizozemska in Luksemburg. Na S meji na Nizozemsko in Severno morje, na V pa na Nemčijo in Luksemburg. Na J in JZ jo omejuje Francija. Je v središču evropske skupnosti, po njeni sredini pa poteka tudi pomembna evropska jezikovna meja. Na jezik in kulturo severnega dela Belgije so vplivala germanska plemena, ki so se v 5. stol širila po Evropi, materinščina prebivalcev v južnem delu pa je francoščina. Ta jezikovna meja je razlog za različnost med obema dvema deloma države. Spada med najmanjše evropske države, je pa tudi ena najgosteje naseljenih in najbogatejših držav. Čeprav meji na močni Francijo in Nemčijo, se je zaradi svoje ugodne lege že od srednjega veka razvila v pomembno trgovinsko in industrijsko državo. Čeprav je Belgija majhna, premore najrazličnejše krajine – od obmorskih sipin in peščin do gozdnatega ardenskega hribovja. Rodovitna zemlja omogoča intenzivno kmetijstvo. Na severu se razvijajo nove industrijske panoge, kar blaži posledice propadanja starih panog na francosko govorečem jugu, recimo premogovništva in jeklarstva. Belgija ima številne plovne poti in odlično prometno omrežje. Zgodovina Belgije je kar precej burna, že od časov Merovingov pa velja za evropsko kulturno središče.

3. Državna ureditev

Kraljevina Belgija je ustavna monarhija in zvezna parlamentarna država. Šef države je monarh, ki simbolizira enotnost države. Zakonodajno oblast izvaja dvodomni parlament, ki ga sestavljata **Spodnji dom** ali Predstavniški dom (Kamer von Volksvertegenwoordigers (flamsko), Chambre des Représentants (francosko)), ta ima 150 članov, in **Zgornji dom** ali Senat (Senaat (flamsko), Sénat (francosko)). Zakone lahko predlagajo tako člani parlamenta kot monarh. Izvršilno oblast imata monarh in predsednik vlade, ki ga tako kot ministre imenuje monarh. Z ustavnimi spremembami 1993 se je preoblikovala v zvezno državo s tremi federalnimi enotami: **flamsko, valonsko in bruseljsko**. Vsaka od enot ima pravico izvajanja oblasti na določenih področjih. Glavno mesto države in njenoupravno središče je **Bruselj**.

4. Kratka zgodovina

Keltsko-germanske Belge si je v 1. st. pr.n.št. podvrigel Cezar. Po preseljevanju narodov je Belgija postala del Francije, v poznem srednjem veku del Nizozemske, pripadala je burgundskim vojvodom,

kasneje pa Habsburžanom. Ko se je severna Nizozemska 1581 odcepila od španskih Habsburžanov, je ostala Belgija (južna Nizozemska) katoliška in pod špansko oblastjo. 1713 je pripadla Avstriji, 1797 Franciji. 1815 se je združila s severno Nizozemsko v eno kraljevino, vendar se je 1830 odcepila. V boju proti prevladi francosko govorečih Valoncev so Flamci sčasoma dosegli enakopravnost. V 1. in 2. svet. Vojni so Belgijo zasedli Nemci. Od 1951, ko je odstopil Leopold III., je bil kralj njegov sin Baudouin I. (do 1993), nasledil ga je brat Albert.

5. Belgijske stranke

Jezikovna dvojnost se kaže tudi v razčlenjenosti strank. Poleg ideoloških in družbenoekonomskih stališč odloča tudi pripadnost jezikovni skupnosti. **Krščanski demokrati**, nasledniki stare katoliške stranke, imajo dve samostojni stranki. Enako ravna **socialisti**, ki so najmočnejša stranka v Valoniji, **liberalci** in **zeleni**.

6. Belgija in EU

Belgija je že leta 1921 ustanovila gospodarsko zvezo z Luksemburgom, kasneje je k zvezi pristopila še Nizozemska in nastala je carinska unija Beneluks. Države Beneluksa so bile leta 1957 med soustanoviteljicami Evropske gospodarske skupnosti, ki predstavlja danes enega od stebrov Evropske unije. Glavno mesto Belgije, Bruselj, je tudi središče Evropske unije. V Bruslju ima svoj sedež večina institucij Evropske unije. V Belgiji volijo 25 poslancev evropskega parlamenta. Belgija ima v Svetu ministrov štiri glasove, Evropski uniji je predsedovala od 1. julija 2001 do 31. decembra 2001.

7. Prebivalstvo in etnične skupnosti

V Belgiji najdemo **Flamce** (-Germani)-58%-živijo na severu in govorijo flamsko(nizozemsko), **Valonce** (francoskega izvora-Romani)-33,1%,-živijo na jugu in govorijo francosko.**Italijane**-2,8%, **Maročane**-1,1%, **Francoze**-1,1%, **Nizozemce** -0,7%, **Turke**-0,6%, **Nemce**-1% in ostale-1,6%

Flamske province obsegajo večinoma severno polovico Belgije in se imenujejo **Flandrija**. Valonske province pa obsegajo južni del države. Imenujejo se **Valonija**. Glavno mesto države je **Bruselj**, ki je tretji del države.

Belgija ima nekaj čez 10 milijonov prebivalcev in je po gostoti prebivalcev na kvadratni kilometer (okrog 337) med evropskimi državami na drugem mestu (za Nizozemsko). Takšna zgostitev prebivalstva je povezana s specifičnim geografskim položajem: s tranzitno lego med Veliko Britanijo, Francijo in Nemčijo, z izhodom na najprometnejši del Severnega morja in s prometno vlogo Rena, Maase in schelde. Kar 40 odstotkov prebivalstva živi v trikotniku **Antwerpen-Bruselj-Gent**. Zgostitve torej najdemo ob največjih mestih in na industrijskih področjih kot so Bruselj, Antwerpen, Liege in Gent, Mons in Charleroi.V zadnjih desetletjih se je v mestu Limborg zvišalo število prebivalcev zaradi industrijske ekspanzije na tem področju.

Večina v državi živečih tujcev prihaja iz držav članic Evropske unije, saj je Bruselj njeno upravno središče. 60% tujcev je iz Estonije; omeniti velja še priseljence iz Maroka in Turčije. V samem Bruslju

živi le okrog 10% Belgijcev. Močna je **deurbanizacija** – praznjenje starih mest. Močna je tudi **dnevna migracija**. V mestih živi 96% prebivalstva. V Belgiji imajo kar tri uradne jezike- francoščino, nizozemščino(=flamščino) in nemščino.

-Delež aktivnega prebivalstva: 41,9%

-Pričakovano trajanje življenja(1994): ženske 80,4leta
moški 73,7 leta

-Demografska gibanja(1989): **RODNOST** 12,2%, **UMRLJIVOST** 10,8%, **NARONOSTNI PRIRASTEK** 1,4%

7.1 Verska sestava

Katoličani 80%, **muslimani** 1,1%, **protestanti** 0,4%, **ateisti** 7,5%, + ostali.

Verska svoboda v državi je zagotovljena.

7.2 Izobrazba

Nepismenost med odraslimi praktično ne obstaja. Šolanje je brezplačno in obvezno za otroke med šestim in 16 letom starosti. Tudi srednješolska raven izobraževanje je brezplačna. Večina šol omogoča poučevanje v francoskem, flamskem in nemškem jeziku.

8. Jezikovno in nacionalno vprašanje - reforma države

Odločujoča sestavina belgijske politike je trajen spor med Flamci in Valonci. Vleče se kot rdeča nit skozi vse politično, družbeno in kulturno življenje v deželi. Naroda imata vsak svoje stranke, svoje šole in svojo kulturo. Zaradi potrebe po ustavnopravni utrditvi takega položaja se je belgijski parlament leta 1988 odločil za ustavne spremembe in preobrazbo enovite države v zvezno državo z avtonomnimi pokrajinami. Uradno ime Belgije je dvojezično: Kninkrijik Belgie in Royaume de Belgique.

Belgija je nazoren primer reševanja jezikovnega in nacionalnega vprašanja. V državi s štirimi jezikovnimi območji: flamskim, valonskim, nemškim in dvojezičnim Brusljem, so organizirali posebno upravno ureditev, ki temelji na treh pokrajinskih enotah in treh jezikovnih skupinah glede na pokrajine Flandrijo, Valonijo in Bruselj.

Najvišji organ jezikovne skupnosti so **sveti (svet flamske, valonske, nemške skupnosti)**, ki se dogovarjajo in rešujejo kulturna, socialna, zdravstvena in šolska vprašanja v posameznih skupnostih. Pokrajinske enote pa upravljajo **pokrajinski sveti**, ki se dogovarjajo in rešujejo skupna vprašanja, kot so na primer prostorsko planiranje, varstvo okolja itd. Delitev nalog spremlja delitev denarja in pokrajinam pripada 40 odstotkov vsega državnega proračunskega denarja, od česar dobi Flandrija 55, Valonija 36 in Bruselj 9 odstotkov.

8. 1 Mediji

Belgija ima štiri nacionalne dnevne časopise, poleg tega pa še nekaj specializiranih dnevnikih.

9. Geografske značilnosti

Belgija je križišče zahodne Evrope. Na jugozahodu jo obdaja Francija, na vzhodu Nemčija in Luxemburg in na severovzhodu Nizozemska. Kljub svoji majhnosti ima zelo raznovrstne krajine.

Ob Severnem morju se v izraziti stopnji dvigne blago valovita **srednja Belgija**, ki je pokrita s publico - rodovitna zemlja, zato se je tu razvila tudi večina večjih belgijskih mest. Dežela je zelo ravninska (prevladuje zahodni del Nemško-poljskega nižavja), razen na **jugovzhodu**, kjer se v Ardenih, gozdnatem hribovju s številnimi rekami, dvigne do 694 m (Botrange). Na **severozahodu** je ravninsko obalno področje, deloma peščen višji sušnejši svet (Kemenland), deloma rodovitne nižine. Kempen na **severovzhodu** Belgije je rudarsko in industrijsko območje. Prej so tam rasli brezovi gozdovi. Večinoma so jih posekali in nadomestili z gozdovi naglo rastočih iglavcev. Na **jugu** je glinasta podlaga. Z nasipi in odvodnimi jarki so preprečili poplave v primorskem nižavju in plodne ravnine dajejo sedaj bogate žetve.

Značilni so pasovi med obalo in notranjostjo: **akumulacijski obali** s peščenimi sipinami sledijo **marši** in **polderji**, tem pa višji peščeni **geesti**, valovite peščenoprodne ravnine, ki so jih nanesele reke v ledeni dobi.

MARŠA = skoraj raven svet blizu morske obali in ob rečnih ustjih, zgrajen iz drobnega pedka in gline, pred poplavami zavarovan z nasipi

POLDER = s postavljanjem nasipov morju iztrgana in kultivirana zemlja → polje. Za obdelovanje blatnih morskih tal pride v poštev najprej vrsta rastlin, ki bolj ali manj prenašajo slana tla, na koncu dobijo obdelovalci zelo rodovitno zemljo.

Najpomembnejši belgijski reki sta Schelde in Meuse s številnimi prekopi. Obe izvirata v Franciji in sta v Belgiji skoraj povsod plovni. Glavni pritoki reke Schelde so Lys, Dendre, Sena in Rupel. Poleg Bruslja so večja belgijska mesta-pristanišča še **Gent** (Gand), **Liege** (Luik) in **Antwerpen** (Anvers), ki je eno glavnih svetovnih pristanišč, še posebej znano po trgovini z diamanti.

9.1 Podnebje

MILO OCEANSKO

→ ima oceansko podnebje s hladnimi poletji in milimi zimami ter prevladujočimi zahodnimi vetrovi

Podnebje v bližini morja je toplo, vlažno in blago. Bolj ko se oddaljamo od morja pa upada vpliv morja, stopnjujejo se padavine. Za Ardenske višine so značilna vroča poletja in mrzle zime. Močne padavine so značilne predvsem za nižavje (1500mm). Pogosta je megla. Največ padavin pade aprila in novembra. V Bruslju so povprečne temperature v januarju od 0°C do 5°C, julija pa temperature dosežejo od 13°C do 22°C. Padavine so v Bruslju razporejene čez vse leto in jih okrog 820 mm, ob obale je padavin očitno manj: okrog 580 mm.

9.2 Rastje in živali

60 % površine je obdelane. Obsežnejši gozdovi so le v Ardenih. V velikih količinah najdemo v Belgiji hiacinte, lilije.

Raba tal

- NJIVE 24,7%
- TRAVNIKI in PAŠNIKI 21,2%
- GOZD 21,1%
- OSTALO 33%

10. Ekološki problemi

-urbanizacija, industrija

Belgija je močno industrializirana, zato je skozi leta izkusila mnogo naravnih problemov. Država je pomembna proizvajalka toplogrednih plinov in industrijskih emisij, ki povzročajo kisli dež. Po ukrepih Evropske Unije z začetkom v letu 1970, se je belgijski zrak izboljšal in koncentracija industrijskih emisij je padla.

Evropska unija je pričakovala, da bo Belgija izboljšala naravne razmere, ki se tičejo vod in njihove kakovosti. Preden so sprožili čistilne akcije, je bila reka Maas, glavni vir pitne vode, že zelo onesnažena s železnimi odpadki. Ostale reke so bile onesnažene z živalskimi odpadki in fertilajzerji. Leta 1995 je flamsko naravovarstveno ministrstvo poskušalo zmanjšati močno razširjeno uporabo kostne moke. Posledica je bila močno ugovarjanje združenja kmetov, a je uporaba kasneje vseeno začela upadati.

11. Gospodarstvo

Država je gospodarsko visoko razvito, prav tak je tudi življenjski standard. Belgijci so, tradicionalno gledano, narod trgovcev in še danes so mednarodne trgovinske povezave za Belgijo zelo pomembne.

Glavni gospodarski problem je preusmeritev zastarele valonske težke industrije. V 60-ih in 70-ih letih pa je bil gospodarski zastoj zaradi političnih nasprotij med regijami. Belgija je zelo navezana na izvoz.

Doba industrijske revolucije se je začela v Belgiji okrog leta 1820. Izhodišče za splošen razmah industrije je bila belgijska tekstilna industrija, ki je imela dotlej že dolgo zgodovino. Najstarejša industrijska pokrajina je nastala v okrožju Hainaut na JZ Belgije, zanjo sta bili značilni rudarstvo in jeklarstvo, zlasti na območju Charleroija in Monsa. Stare železarne in rudniki, opuščeni v petdesetih letih 20. stol., so temeljni za belgijsko industrijo. Ta je nekdanj slonela samo na premogu in železovi rudi, zdaj pa se je prisiljena preusmeriti in tudi seliti drugam. Poprej pomembno izrabljanje ležišč železove rude v dolini Maase in Sambe blizu Liegea in Charleroija – temu delu Belgije so pogosto rekli Belgijsko Porurje – in kopanje črnega premoga zdaj ne prinašata več dobička. Ruševine stolpov nad jaški in drugih rudniških naprav so zdaj samo še spomeniki industrijske preteklosti.

V šestdesetih letih 20. stoletja je Flamski Sever odrinil iz ospredja nekoč bogati belgijski Jug. Jeklarska kriza je v sedemdesetih letih razkrila slabosti enostranske usmerjenosti valonskega gospodarstva. Zdaj sta najbolj nujni nalogi na tem starem industrijskem območju posodabljanje tovarn in pritegnitev novih industrijskih panog. V Valoniji nastaja zdaj le dobra četrtnina belgijskega družbenega brutoproducta. Jezikovna trenja med Flamci in Valonci se nadaljujejo v gospodarstvu.

Tuja vlaganja so v zadnjih dveh desetletjih pritekala skoraj izključno v Flandrijo in spremenila nekdanjo kmetijsko deželo v sodobno industrijsko. Razlog za takšno osredotočanje vlaganj so bile predvsem nizke mezde, množica usposobljenih delavcev in ugodna lega Flandrije. Zgraditev sodobnih pristanišč Antwerpen, Zeebrugge in Gent je pospešila razvoj trgovine. Bruselj pa je prispeval k razvoju storitvenih dejavnosti; njihov pomen narašča in zdaj dosegajo že 60 odstotkov domačega brutoprodukta.

Po 2. svetovni vojni so se Belgija, Nizozemska in Luksemburg postopoma povetale v carinsko in gospodarsko zvezo, kjer se različna gospodarska usmerjenost držav dobro dopolnjuje. Vse tri države so gospodarsko visoko razvite in s standardom, ki je med najvišjimi na svetu. 63% je zaposlenih v terciarnih in kvartarnih dejavnostih.

Gospodarski kazalci so med regijami v Belgiji različni, saj je večina izvoznih artiklov proizvedena v flamskem delu države. V BDP-ju imajo največji delež **storitveni sektor** (70%), kar je glede na to, da je v Bruslju sedež EU, pa tudi Nata, razumljivo, **industrijski sektor** zavzema slabo tretjino (28%). Delež **kmetijstva** v BDP znaša 2 odstotka.

11.1 Sektorji

- [Kmetijstvo](#) Čeprav je kmetijstvo pomembno tako za oskrbo domačega prebivalstva kot za zunanjo trgovino, igra v belgijski industrijski družbi stransko vlogo. K BDP prispeva okrog 2 odstotka, zaposluje pa tudi 2 odstotka delovne sile. Zadovoljuje okrog 80 odstotkov domačih potreb. Povečuje se število srednjih in velikih kmetij. Male kmetije so v lasti polkmetov.

Glavni pridelki so **sladkorna pesa, žita (pšenica), krompir**. Najpomembnejše obdelovalne površine so na rodovitnem puhličnem ozemlju v osrednji Belgiji, kjer pridelajo veliko pšenice in sladkorne pese. Na suhih peščenih tleh v Kempnu pridelujejo predvsem krompir in rž. V Ardenih pa oves in ječmen: tu je ob gozdarstvu zelo razvita tudi živinoreja (ovčjereja).

Zelo je razvita **živinoreja-mesna** in **mlečna**. Slednja se uveljavlja predvsem na obmorski ravnini, sicer pa se uvarjajo tudi s **svinjerejo**. Belgija je poznana tudi po izdelavi izvrstnih **čokolad**, pridelujejo tudi **tobak**.

- [Industrija](#) Stara tradicionalna težka industrija, ki se je razvila ob premogovnikih ob vznožju Ardenov, ob reki Meuse (Maas) in njenem pritoku Sambre, ter uvoženi železovi rudi, je vse manj pomembna. Kriza v črni metalurgiji in rudarstvu (izčrpanost domačih ležišč premoga in železove rude) ter stari tekstilni industriji v 70ih letih je povzročila spremembe v industriji: uveljavljanje novih sodobnih ind. panog in novo prostorsko razmestitev industrije s težiščem v Flandriji. S Finančno pomočjo EU so posodobili tudi industrijo v valonski Belgiji. Danes tako industrija zaposluje 30 odstotkov delovne sile in prav toliko tudi prispeva k BDP. V naglem vzponu je modernejša flamska industrija, na kateri sloni naraščajoči pomen prej podrejenih Flamcev. Belgijska industrija je specializirana za predelavo surovin v polizdelke in je kot taka vpletena v delo s plastiko, kemikalijami, kovinami in drugimi predelavnimi dejavnostmi kot sta na primer **tekstilno in živilsko predelovalna** industrija. Med vodilne industrije se uvrščajo **proizvodnja jekla, predelava kovin, kemijska industrija in elektronika**. Pomembna je tudi **industrija predelave diamantov** in druge industrijske panoge z visoko dodano vrednostjo; proizvodnja izdelkov visoke tehnologije. Razvito imajo **težko ind., barvno metalurgijo, strojno&elektrotehno ind.**
- [Gozdarstvo in ribolov](#) Gozdovi pokrivajo okrog 22% vsega površja Belgije. Gozdnata območja so najprej izkoriščali predvsem za rekreacijo. V zadnjih nekaj letih pa se je začelo gozdarstvo hitreje razvijati. Izvažajo predvsem hlode, ki so pomembni za papirno industrijo. Glavno ribiško središče je Oostende. Ribiške flete ribarijo predvsem na območjih: na S

Atlantskega oceana do Severnega morja do Islandije. Ulov je sestavljen predvsem iz morskih listov, polenovk in skatov.

- [Rudarstvo](#) Ležišča železove rude in deloma premoga so izčrpana, kar je eden poglavitnih razlogov za krizo valonske težke industrije.
- [Naravni viri](#) V Belgiji najdemo predvsem nahajališča premoga, ki pa so danes že skoraj popolnoma izčrpana. Poleg premoga ima Belgija nekaj nahajališč cinka, svinca, bakra. Imajo tudi nekaj nahajališč zemeljskega plina.
- [Energija](#) Belgijskih 7 nuklearnih elektrarn je glavni vir elektrike v državi. Priskrbijo 58% električne energije. Z upadom premogovne industrije je bila Belgija prisiljena zanašati se na uvožen premog, petrolej in zemeljski plin. 1980 so začeli raziskovati tudi druge oblike energije – sončno, geotermalno,...
- [Antwerpen, središče trgovine z diamanti](#) Gospodarsko središče Flandrije in najpomembnejše belgijsko pristanišče je Antwerpen ob vzhodnem bregu Šelde. Skozi zgodovino si je pridobil sloves enega največjih morskih pristanišč na svetu. V njem so zrastle najrazličnejše tovarne: ladjedelnice, sestavljalnice avtomobilov, živilske in kemične tovarne.

Posebno vlogo pa imata v Antwerpnu trgovina z diamanti in brušenje diamantov. Antwerpen ima štiri diamantne borze, pet diamantnih bank in okoli 1500 diamantnih podjetij ter je največje diamantno središče na svetu. V njem opravijo okrog 55 odstotkov vsega trgovanja z diamanti. Takšen »visokokaraten« položaj so mu omogočili ugledni strokovnjaki in znamenite stare brusilnice. Diamantno trgovino pa sta pospešila še padec vrednosti ameriškega dolarja in borzni polom leta 1987. Antwerpen je lahko takrat povečal vrednost pometa za 24 odstotkov.

Ena izmed antwerpenskih diamantnih borz je v judovski četrti . Antwerpen ima okoli 15000 judov in je eno zadnjih velikih evropskih talmudskih mest. »Zahodni Jeruzalem« poleg Brooklyna edini kraj zunaj Izraela, kjer še živi tako velika judovska občina strogo po določilih talmuda.

- [Ekonomija](#) Čeprav storitve ekonomije naraščajo, ostaja država težko industrializirana. Uvažajo velike količine surovih materialov, ki so namenjeni predvsem uvozu. Čeprav izvozijo tri četrtine izdelkov v države Evropske unije, je belgijska ekonomija odvisna od držav, na katere meji. Belgija pa se zelo zavzema za združitev vse Evropske ekonomije.

IZVOZ: stroji, kemični izdelki, avtomobili, železo in jeklo, hrana in živina, okrasni diamanti, tekstil.

UVOZ: stroji in oprema, kemikalije, kovine in kovinski izdelki

12. Bruselj - prestolnica Belgije in »srce Evrope«

Bruselj je glavno mesto Belgije. Je upravno, gospodarsko in kulturno središče države. Leži ob reki Seni. Tako kot vsa evropska velemesta se tudi Bruselj lahko pohvali z bleščečo arhitekturo, z bogatimi palažami, katedralami in tudi z botaničnim vrtom. V Bruslju sta dva uradna jezika-dvojezično

območje-francoščina in flamščina, poleg teh dveh pa je v mestu možno slišati še vse druge evropske jezike, saj je Bruselj tudi upravno središče Evropske unije in sedež glavnega poveljstva pakta NATO. Zaradi teh in ostalih institucij, katerih št. je bliskovito naraslo po l.1958, ko je mesto postalo sedež Evropske gospodarske skupnosti, je Bruselj tako imenovano »srce Evrope.« Vedno večji del prebivalstva sestavljajo uradniki, kar daje mestu zanimivo podobo zgodovinskih in, na drugi strani, modernih potez.